

270 Наукові записки ТНПУ ім. В.Гнатюка: Літературознавство
тлумачення національної ідентичності у творчості
ренесансних митців «Католицької Русі» Оксани Сліпушко і
Ольги Лісовської, «Колажність як драмотворчий елемент в
поемах Івана Драча» Тетяни Скуратко, «Гностичний дуалізм
у модерністському дискурсі новел Михайла Яцківа»
Олександра Ткачука, »Слідами дрогобичан» Броніслави
Кулки, «Культурна ідентичність в епоху глобалізації» Дарії
Кокозей та ін.

Як бачимо, наукова спадщина Миколи Ткачука є
джерелом багатьох ідей в українській науці, вона засвідчує
повагу колег і молодших учених до його авторитету,
надихає їх на творення нових цінностей, вона певної мірою
позначена знаком сакралізації імені вченого і потребою
творчого осягнення результатів його багаторічних
досліджень. Це однозначно стверджують автори, які
запропонували спеціально написані статті до вагомого
наукового збірника «Вічність слова», що збагачує
авторитетні «Студії з україністики» (відповідальний
редактор серії – проф. Ростислав Радишевський).

Микола Ткачук, д. філ., н., проф.
DOI 10.25128/2617-3427 19.50.17

Проминальність часу у «Мітології Карпат» Богдана Бойчука

(Богдан Бойчук: Мітологія Карпат. Львів: Піраміда,
2012, 168 с.)

У вступі до книги митець зауважив, що у своєму
житті «глибоко усвідомив проминальність часу. Усвідомив
також тоді фундаментальну несправедливість людського
життя, яку поет софрмулював таким чином: «нам
призначено не бути». Це усвідомлення, говорить автор у
передмові, спонукало його написати ще одну збірку поезій –
про кохання, про жінок, про Карпати, про себе. Авторський
коментар вдало окреслює провідні мотиви збірки,

замовчуючи лише філософську глибину приховану за знайомими образами.

Ліричний персонаж Богдана Бойчука постає перед нами як рефлексуючий оповідач, який не просто обсервує красу Карпат, рідного краю, природи, алей й переймається філософськими питаннями буття, як діянням. *«Я сидів над Тисою, в Рахові й дивився у воду: сидів день, сидів другий, води не меншало. Але я не знав, що моя весна має кінець, що моя любов до тебе має кінець. Той – То й річка половинна мати кінець».* У першій поезії збірки «Ріка» сформульована філософська проблема, яка хвилюватиме ліричного суб'єкта збірки. Це плинність часу, неминучість смерті. Герой конкретизує час рефлексій, який надає темпорального виміру його поетичним мініатюрам. *«Я зустрів тебе на краю весни, коли ти щойно випускала пуп'янки. На краю весни, де трембіти підпирали гори, де легіні бартками рубали сонце, де спів сопілок, сповивав тебе..»* Символічний образ весни стає наскрізним у часопросторі ліричного героя. У поезії «Коли» ліричний герой щиро зізнається, що не мислить себе поза цим міфологічним часом: *«Не знаю, як кохати тебе, коли ти поза весною. Не знаю, де шукати тебе, коли ти поза мною. Я знав тебе, коли твої ноги грали для мене, мов трембіти. А тепер тужу за тобою».* Ці вірші своєю лаконічністю метафоричного образу нагадують хоку – жанр японської пейзажної лірики.

Ліричний герой постійно шукає свою дівчину, яка в його уяві перебуває в багатьох іпостасях. Ось він зустрічає милу навесні, і виникає особливий духовний мікрокосмос з неповторним еросом, що водночас утверджує вітаїстичні мотиви, як у поезії «Гірське джерело». *«Я збіг униз, щоб напитися з тебе, свіжої води. Пив день, пив другий, пив життя, – поки не відчув, що ми зріднилися».* Продовжує цей мотив «Дівчина в смереці». *«Дівчина в постолах зайшла на досвітку в смереку. Я щовечора сидів під тою смерекою, вдихав живицю її тіла і співав для неї пісню про своє життя».*

У ряді поезії звучать мотиви розлуки, що співзвучний ідеї плінності часу («Ще прощання»). *Вітер відніс тебе поза шум дерев. Я коливав до тебе – а ти не бачила, як Ніч віднесла. Ніч віднесла тебе за країни темряви. А ти не чула, як мені попроситися з тобою?*

Має епічну складову поетична мініатюра «Перевтілення». Ліричний оповідач розгортає історію: *«Я сидів на узбіччі гори, обростаю травною, заростав ялівцем, – аж душа мов випурхнула білим птахом і радісно закружляла наді мною»*. Наступні поезії продовжують це ліричний наратив. Юнак побачив гуцулку, яка згрібала копицю і далі читач бачить розгортання у поетичних мініатюрах історію їхньої пристрасті. Герой *«Щовечора я приходив під ту копицю і грав на сопілці. Гуцулка вийшла до мене щойно вповні місяця, назвала себе Катериною й завела у запах сіна»*(с.19).

Так образ Катерини об'єднує поезії в цикл. Читач простежує розвиток поетичного роману. Він складається з лаконічних епізодів життя ліричного героя-коханця. Це немов спомини про неповторні миті. Він бачить дівчину, то в місячному сяйві, то під час бурі. Назви поезій стислі, готують читача до сприйняття символіки. Стає помітно, що митцев використовує символіку як центральний елемент організації поетичної мініатюри.

Не уникає поет використання чуттєвого сприймання, наприклад, «Пісня»: *Молода гуцулко, облийся весною, Чорнява гуцулко, зашуми травною. Молода Гуцулко, перейди над днем по кладці, гуцулко, й покохай мене. Облийся весною, чорнява гуцулко, зашуми травною холодющою у квітах, Стегна розпашілі, вслухайся у літо кування зозулі. Молода гуцулко, перейди над днем, Перейди кладкою над днем по кладці, гуцулко, й покохай мене.* (с.24).

Еротизм лірики не лише стосується життєствердного пафосу, оспівування миті людського щастя, але також поєднується з традиційним темами зради, розставання, прощання. Прикладом є поезія «Велика зрада»: *«Ти стоїш нага на скелі, мов ялинка, твоє тіло пахне ялівцем. Вітер розкидає тебе по палях і дебрах. Легіні, що йдуть на полонину,*

беруть з собою пам'ять твого тіла. А я, зраджений, кидаюся у свою розпуку».

Непомітно ім'я Катерини зникає з поетичних творів, натомість з'являється образ Маріки. Ліричний герой поромантичному переживає кохання як долю: *«Я знав, що твоє ім'я Маріка, / знав також, що ми будемо коханцями».* Колаж почуттів починається спочатку, що засвідчують такі поезії *«Майже зустріч», «Закохування»* і завершує цю любовну історію *«Натюрморт із зрадою».* Переживаючи чергову розлуку героя Б.Бойчука намагається осмислити сутність свого буття: *«Сумував не за втратою, а за тим / що я не міг збагнути значення любови і зради».*

У художньому дискурсі збірки змальовується бажання героя на фоні прекрасного краєвиду, на тлі Карпат, художній світ при цьому позначається гуцульськими реаліями. Пейзажна лірика об'єднує в одне ціле різнопланові образи, як у поезії *«Краєвид з кривавою липою».* Ліричний оповідач сумнівається, яка сила звихнула цю липу:

чи наглий грім, чи хлопчакі які гоїдалися на ній. / Груди цієї липи запалися всередину, і в них залазить наніч сутінь.

Герой Богдана Бойчука уміє відтворити ауру природи і красу людини. Ось мініатюра *«Тиха ніч, свята ніч»* *«Марійка сиділа під ялиною, співала стару гуцульську колядку, а до неї тулилися вівці. Зорі падали з небес і грілися в її волосі. Тоді Маріка зайшла до мене в колибу. Вівці полягали навколо ватрища й жували тишу.»*

У настроях героя лірики переважає життєрадісне начало, незважаючи на те, що він стикається зі стражданням, зрадою і навіть смертю. Інколи це призводить до гротескних зміщень, поєднання щоденної краси і екзистенційних моментів: *«Коли пахла цинамоном і живицею. / Я йшов за тобою / На край світу але ти не зупинилася, / Пішла далі. / А я побоявся /йти на другий світ».*

Друга частина збірки *«Величаю гори і доли»* немов повертає читача до проблеми часу, скороминущості людського життя. Ліричний герой немов переживає осяяння,

274 Наукові записки ТНПУ ім. В.Гнатюка: Літературознавство
серед, на перший погляд, звичайного топосу. То він на
вершку гори, то зайшов до зимарки і взявся товкти у ступі,
але не те, що очікує читач, а темряву думок. В цій частині
зростає роль метафори, художнього паралелізму. Наприклад:
*«Хати позалазили по коліна / в сніг, мерзли / і трималися
гір»*. Це пейзажна лірика, але наповнена метафоричним
змістом. Поетична метафора тут тяжіє до міфу.

Зокрема Різдво Христову передається через
фантастичну картину:

*Падав лапаний сніг,
Нагинав гілля смерек
І творив
Таємну стаєнку.*

*З усіх сторін всесвіту
Зліталися комети,
Кружляли над вертепом
І слухали, як у яслах
плакала ліщина.*

Космогонічні мотиви другої частини збірки
Б.Бойчука «Мітологія карпат» виступають контрастом до
першої, підкреслюючи проминальність пристрастей людини,
залишаючи в пам'яті лише кохання.

Збірка «Мітологія Карпат» Богдана Бойчука
продовжує стильові пошуки митця, водночас відзначається
цікавими знахідками, міфологічними образами, метафорами.